

בתי המשפט

בש"א 8218/09	בית המשפט המחוזי בירושלים
בתיק עיקרי: ת.א. 2542/08	
12/07/2009	לפני: כבוד השופט אהרן פרקש

בעניין: 1. עינת מנשה
2. עזבון המנוח דרור מנשה ז"ל
ע"י ב"כ עו"ד קציר-אבן צור

המבקשים
התובעים

נגד

חברת החשמל לישראל בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד י' רנרט ואח'

המשיבה
הנתבעת

מיני-רציו:

* ביהמ"ש קיבל בקשה לגלות דו"ח ועדת חקירה של חברת החשמל שנערך עקב מוות מתאונת עבודה ודחה את טענת החברה כי הדוח חסוי בהיותו מסמך שהוכן לקראת המשפט. נקבע כי המסמך נערך לצורך לימוד נסיבות התאונה והתביעה הוגשה כ- 3 וחצי שנים לאחר התאונה.

* דיון אזרחי – גילוי מסמכים – גילוי מסמכים ספציפי

* דיון אזרחי – גילוי מסמכים – חיסיון

בקשה לגלות למשיבים את דו"ח ועדת החקירה שהוכן על ידי המשיבה על מנת לחקור את נסיבות התאונה נשוא התביעה בה מצא את מותו המנוח. לטענת המשיבה, דו"ח החקירה הינו חסוי מכוח חיסיון על מסמכים אשר הוכנו לקראת משפט ומתוך ציפייה לקיומו של ההליך.

בית המשפט המחוזי קיבל את הבקשה וקבע כי:

בדו"ח החקירה לא נמצאת אינדיקציה לכך שהמטרה העיקרית או הדומיננטית הייתה הצפי למשפט, אלא לימוד הנסיבות שגרמו לתאונה והפקת לקחים. בנוסף, מינוי הועדה נעשה ביום בו אירעה התאונה, ולעומת זאת התביעה הוגשה למעלה משלוש שנים לאחר מכן. אכן, מצינו בדו"ח הערה כי "הועדה חקרה את התאונה תוך ציפייה להליכים משפטיים...". ואולם, הערה יחידה זו, אינה משקפת את תוכנו של הדו"ח בכללותו. לכל היותר ניתן לומר כי אפשר שהצפי להליכים משפטיים הייתה אחת המטרות של הדו"ח, וייתכן שאף שולית. וכפי שכבר נפסק בעניין גלעד, "מסמך שהיה נערך בין כה וכה, מטעמים ענייניים שאינם קשורים למשפט צפוי, אינו צריך ליהנות מחיסיון רק משום שאותו מסמך נערך גם משום תרומתו האפשרית למשפט".

החלטה

לפניי בקשת המבקשים להורות למשיבה לגלות להם את דו"ח ועדת החקירה שמונתה על ידי מנכ"ל המשיבה על מנת לחקור את נסיבות התאונה נשוא התביעה בה מצא את מותו המנוח דרור מנשה ז"ל.

רקע עובדתי

1. ביום 13.9.05 נהרג דרור מנשה ז"ל בתאונת עבודה (להלן: "המנוח"). המבקשים- התובעים (להלן: "המבקשים") הם אלמנתו של המנוח ועזבונו. המשיבה-הנתבעת (להלן: "המשיבה") היתה מעבידתו של המנוח בעת התאונה.
2. ביום התאונה, מינתה המשיבה ועדת חקירה לבדיקת נסיבות התאונה, אשר ערכה דו"ח חקירה (להלן: "דו"ח החקירה").
3. ביום 9.12.08 הגישו המבקשים תביעת פיצויים נגד המשיבה. במסגרת הליכי שאלונים וגילוי מסמכים בתביעה, טענה המשיבה כי דו"ח החקירה הינו חסוי, וסירבה לגלותו.
4. הבקשה שלפניי היא בקשת המבקשים להורות למשיבה לגלות להם את דו"ח ועדת החקירה.

עיקר טענות הצדדים

5. המבקשים טוענים בבקשתם כי הכלל הוא גילוי האמת והחיסיון הוא החריג, ולפיכך הנטל להוכיח חיסיון מוטל על הטוען לקיומו. המשיבה, כך הטענה, לא טענה כי דו"ח החקירה חסוי משום שנערך לצרכי משפט וכל שטענה במסגרת תצהיר תשובות לשאלון הוא כי "דו"ח החקירה הינו חסוי". עוד נטען, כי המבחן לקיומו של חיסיון לצרכי משפט הינו מבחן המטרה הדומיננטית שבמקרה דנן היתה התחקות אחר הגורמים לתאונה המחרידה והפקת לקחים ומניעה עתידית של תאונות נוספות. עוד מדגישים המבקשים כי תביעת הפיצויים הוגשה על ידם בחלוף שלוש שנים וחצי ממועד התאונה, ועובדה זו מלמדת כי במועד הקמת ועדת החקירה לא היה זכר להליך משפטי כלשהו. המבקשים טוענים עוד כי חובתה של המשיבה, כמעבידתו של המנוח, גדולה מחובתו של בית החולים כלפי אלמנת המטופל, ואם על פי חוק זכויות החולה

זכאי המטופל לקבל את דו"ח ועדת הבדיקה, קל וחומר שאלמנת העובד המנוח זכאית לקבל לידה את דו"ח החקירה.

6. המשיבה מתנגדת לבקשה וטוענת כי דו"ח החקירה הינו חסוי מכוח חיסיון על מסמכים אשר הוכנו לקראת משפט ומתוך ציפייה לקיומו של ההליך, כפי שציינה במפורש במסגרת רשימת גילוי המסמכים מטעמה. לטענת המשיבה, חיסיון זה דוחה את זכותו של בעל הדין שכנגד – המבקשים – לגילוי תוכנו של המסמך והעיון בו, וזאת אף אם מדובר במסמכים שהוכנו כדי לשמש חומר לקבלת ייעוץ משפטי בהליכים שטרם נפתחו אבל היו צפויים. לפיכך, כך הטענה, עצם העובדה שכתב התביעה הוגש בחלוף שלוש שנים וחצי ממועד התאונה אין בה ולא כלום. המשיבה טוענת עוד, כי אין בחשיפתו של דו"ח החקירה הפנימי כדי להועיל אלא רק לסכל את הגנתה בתביעה. בהתייחס לנימוקיו של ב"כ המבקשים נטען כי השערנו שלפיה דו"ח החקירה הוכן על מנת להסיק מסקנות בלבד, אינה נכונה ואינה מדויקת; וכי דו"ח חקירה נערך גם על ידי משרד העבודה אשר תפקידו לכאורה לבדוק את נסיבות האירוע ולהסיק מסקנות.

7. בתגובתו לתשובת המשיבה התנצל ב"כ המבקשים על שנשמטה מעינו טענת המשיבה כי דו"ח החקירה נערך לצרכי משפט, ואולם טען כי המדובר בטענה בעלמא, שאינה נתמכת בתצהיר או בהסבר מפורט, וחוזר על נימוקי בקשתו.

המסגרת המשפטית

8. "המשפט עומד על האמת" (רע"א 1412/94 הסתדרות מדיצינית הדסה עין-כרם נ' גלעד, פ"ד מט(2) 516, 522 (1995), להלן: "עניין גלעד"). מהות העיקרון של גילוי המסמכים והעיון בהם בשלב ההכנה למשפט הוא עשיית צדק, המושתתת על חשיפת האמת, והמשרתת את האינטרס של המתדיין ואת אינטרס הציבור (ב"ש 298/86 ציטרין נ' בית הדין המשמעתי של לשכת עורכי הדין במחוז תל-אביב, פ"ד מא(2) 337 (1987) להלן: "עניין ציטרין"; עניין גלעד, בעמ' 522; רע"א 2498/07 מקורות חברת מים בע"מ נ' בר (לא פורסמה, [פורסם בנבו], 27.6.07)).

"הדעה המקובלת כיום היא שיש לאפשר לבעלי הדין "לשחק" בקלפים גלויים, למען לא יפגיע אחד מהם את יריבו במהלך המשפט בראייה בלתי צפויה וכך יכשיל את יריבו, שלא היתה בידו אפשרות לבדקה ולהכין חומר ראיות לסתור.

לפיכך הכלל הוא, שרשאי בעל דין לקבל מידע על מסמכי היריב, בין שהם "מועילים" ובין שהם "מזיקים". "מסמכים מועילים" - הם מסמכים היכולים לתמוך במבקש ו"מסמכים מזיקים" הם מסמכים התומכים בעמדת המשיב, ואפשר שאם יגיעו מראש לידיעת המבקש, יוכל ליטול את עוקצם בראיות אחרות. משחק "בקלפים גלויים" עשוי, בדרך כלל, למנוע קיומן של טקטיקות פסולות של הפתעת היריב ודחיית המשפט, לפי בקשת בעל הדין המופתע, כדי להביא חומר ראיות לסתור. הוא גם עשוי לשמש לעתים כגורם משמעותי להבאתם של בעלי הדין לכלל פשרה; אך הכלל האמור אין כוחו, בהכרח, יפה לגבי מי שכל גירסתו במשפט כוזבת והוא מבקש את הגילוי כדי להכין ראיות כוזבות שיש בהן כדי לסתור את הראיות שבידי יריבו; אכן מטרתו של גילוי מסמכים הוא, כרגיל, להביא לחקר האמת, ואם סבור בית המשפט כי הגילוי לא ישרת מטרה זו, יש להשאיר לו שיקול דעת שלא להתירו." (רע"א 4249/98 סוויסה נ' הכשרת הישוב חברה לביטוח בע"מ, פ"ד נה(1) 515, 522 (1999)).

חרף הנטייה הכללית המחייבת משחק ב"קלפים גלויים", ישנם מצבים בהם נדרש בית המשפט למצוא את נקודת האיזון בין שיקולים מתחרים. הדין מכיר במצבים של חיסיון, בהם נשלל מבעל דין השימוש בראיה אשר עשוי היה לסייע בחשיפת האמת. ישנם חסיונות סטטוטוריים, כגון אלו הקבועים בסעיפים 44-45, ובסעיפים 48-51 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, והחיסיון הקבוע בסעיף 22(ב) לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, חלקם מוחלטים וחלקם יחסיים. עם השנים נולדו גם חסיונות יצירי הפסיקה, כגון חיסיון יחסי מפני חשיפת מקורות של עיתונאי (עניין ציטרין הנ"ל), וחיסיון יחסי מקום בו נדרש בנק להציג מסמכים הנוגעים לחשבונותיו של לקוחו (רע"א 1917/92 סקולר נ' ג'רבי, פ"ד מז(5) 764 (1993)).

9. הפסיקה הכירה גם בחיסיון לגבי מסמכים שהוכנו לקראת משפט (ע"א 327/68 זינגר נ' ביינון, פ"ד כב(2) 602 (1968); ע"א 407/73 גואנשיר נ' חברת החשמל לישראל בע"מ, פ"ד כט(1) 169 (1974)). ההלכה בעניין סוכמה על ידי הנשיא לשעבר, כב' השופט אי ברק, בעניין גלעד, בעמ' 523-522:

"הטעם העיקרי המונח ביסוד הלכה זו הוא הרצון לאפשר לאדם להכין עצמו לקראת משפט, כשהוא חופשי מהחשש שהכנתו תיחשף בפני יריבו. הלכה זו חלה לא רק לעניין מסמך שהוכן שעה שהמשפט היה תלוי ועומד, אלא גם כאשר בזמן הכנת המסמך הייתה הסתברות של ממש כי משפט יוגש בעתיד. קיומו של "צפי" זה בשעת הכנת המסמך הוא תנאי הכרחי אך לא מספיק. נדרש גם כי אותו מסמך הוכן "לצורך" המשפט.... נמצא, כי תנאי חיוני לתחולת החיסיון הינו כי המטרה שעמדה ביסוד הכנת המסמך הייתה הכנה לקראת משפט צפוי. מקובל

עלינו כי מטרה זו אינה צריכה להיות המטרה היחידה. אין לך מסמך שלא ניתן לייחס לו מטרה, ולו משנית, שאינה קשורה למשפט. דרישת הייחודיות הייתה מרוקנת את הילכת החיסיון מכל תוכן... עם זאת, נראה לנו כי אין די בכך שאחת המטרות המשניות שעמדו ביסוד הכנת המסמך היא הצפי של ההליך המשפטי. לדעתנו, תנאי לתחולת החיסיון הינו כי המטרה העיקרית או הדומיננטית בהכנתו הייתה ההכנה לקראת משפט. בכך מושג איזון ראוי בין עקרון הגילוי לחריגיו. אכן, מסמך שהיה נערך בין כה וכה, מטעמים ענייניים שאינם קשורים למשפט צפוי, אינו צריך ליהנות מחיסיון רק משום שאותו מסמך נערך גם משום תרומתו האפשרית למשפט צפוי". (ההדגשה שלי – א.פ.).

מון הכלל אל הפרט

10. בטרם הכרעה בבקשה הוריתי למשיבה להמציא לעיוני העתק מדו"ח החקירה, וזאת מכוח סמכותי בתקנה 119 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (כן ראו רע"א 5806/06 עיזבון המנוח נמירובסקי ז"ל נ' שימקו (לא פורסמה, [פורסם בנבו], 13.6.07), פסקאות 10-11 (להחלטה). דו"ח החקירה הוגש לעיוני ללא נספחיו, ואולם לאחר דרישה הוגש לעיוני נספח 1 לדו"ח – כתב מינוי הועדה.
11. לאחר ששקלתי את טענות הצדדים, ועיינתי בדו"ח החקירה ובכתב המינוי, הגעתי לכלל מסקנה כי דו"ח החקירה אינו חוסה תחת חיסיון מסמך שהוכן לקראת משפט. לחלן אנמק מסקנתי.
12. ועדת החקירה הוקמה על ידי מנכ"ל המשיבה דאז, בהתאם לנוהל של המשיבה בדבר "ועדות לחקירת תאונות בעבודה". מעיון בדו"ח החקירה ובכתב המינוי לא מצאתי אינדיקציה לכך שהמטרה העיקרית או הדומיננטית למינוי הועדה והכנת הדו"ח הייתה הצפי למשפט. דומה, כי המטרה שביסוד דו"ח החקירה הייתה לימוד הנסיבות שגרמו לתאונה והפקת לקחים לצורך מניעת הישנות תאונות שתוצאותיהן טרגיות בעתיד. כך, בכתב המינוי פורטו תפקידי הועדה: "לחקור את העובדות הקשורות בהתרחשות המקרה; לקבוע את תוצאות המקרה; לקבוע את הגורמים הישירים להתרחשות המקרה; לקבוע אם ישנן סיבות בלתי ישירות להתרחשות המקרה; להמליץ על הדרכים והצעדים למניעת מקרים דומים בעתיד". עוד יושם אל לב כי מינוי הועדה נעשה ביום בו אירעה התאונה, ולעומת זאת, התביעה דן הוגשה למעלה משלוש שנים לאחר מכן, וגם בכך ישנה אינדיקציה, לדעתי, כי מטרתו העיקרית של דו"ח החקירה הייתה בדיקת נסיבות התאונה והפקת לקחים לעתיד, ולא הכנה לקראת משפט.

13. אכן, מצינו בדו"ח הועדה הערה כי "הועדה חקרה את התאונה תוך ציפייה להליכים משפטיים וחומר החקירה ישמש את עורכי הדין והיועצים המשפטיים של החברה בהכנת הליכים משפטיים אלה ובניהולם". ואולם, הערה זו היא הערה יחידה, שאינה משקפת את תוכנו של הדו"ח בכללותו. ככל שהליכים משפטיים היו צפויים בשלב מינוי הועדה, היה הדבר ברקע העניין בלבד. טענת המשיבה בעניין זה ברשימת גילוי המסמכים מטעמה ובתגובתה לבקשה דן הינה טענה בעלמא, שאינה תואמת את הלך-רוחו של דו"ח החקירה, ואף לא נתמכה בתצהיר. לכל היותר ניתן לומר כי אפשר שהצפי להליכים משפטיים היתה אחת המטרות של הדו"ח, וייתכן שאף מטרה שולית. וכאמור לעיל, "מסמך שהיה נערך בין כה וכה, מטעמים ענייניים שאינם קשורים למשפט צפוי, אינו צריך ליהנות מחיסיון רק משום שאותו מסמך נערך גם משום תרומתו האפשרית למשפט" (עניין גלעד, שם).

התוצאה

14. על יסוד האמור לעיל, הבקשה מתקבלת ואני מורה למשיבה לאפשר למבקשים לעיין בדו"ח החקירה על נספחיו.
15. המשיבה תישא בשכר-טרחת ב"כ המבקשים בסך של 3,000 ₪ בתוספת מע"מ כחוק.
16. המזכירות תשלח העתק ההחלטה לב"כ הצדדים.

אהרן פרקש 54678313-8218/09

ניתנה היום כ' בתמוז, תשס"ט (12 ביולי 2009), בהעדר הצדדים.

אהרן פרקש, שופט

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן